

Huiselijk Geweld : één stap vooruit, twee klappen achteruit

Verschenen in *Het Vrije Woord*, februari, p. 30-32.

Magda Michielsens

Plots zitten we midden in een sterk verhoogde belangstelling voor huiselijk geweld. Per 1 maart wordt de wetgeving in België en in het Verenigd Koninkrijk strakker, begin maart wordt de 57^{ste} VN-vergadering over de status van de vrouw gewijd aan de uitroeiing van geweld tegen vrouwen en meisjes. Het sluit aan bij de grote campagne UNiTE die de VN sinds 2008 voert. En 23 november werd de internationale dag voor de uitbanning van geweld tegen vrouwen gehouden. Waarschuwingen en informatie kwamen van alle kanten op ons af. Oude en nieuwe verbijsteringen maakten zich van me meester.

1. “Als hij me slaat ga ik bij hem weg. Punt. Uit.”

Dit was vroeger een gezond feministisch principe: geslagen worden kan hoogstens één keer gebeuren. Tegenwoordig huldigen hulpverleners dit principe niet meer. Zowel in hun preventieve actie als in de hulpverlening zelf zijn zij van die lijn afgestapt. Vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld hebben inderdaad vaak de neiging terug naar de gewelddadige partner, denkend dat het nooit meer zal gebeuren, en worden weer mishandeld. Het wordt tegenwoordig slachtoffers niet meer afgeraden om terug te keren naar de dader. (Alain Slock, caw-Gent, o.a. in ‘De spiraal doorbreken’ in het Dossier Intrafamiliaal Geweld van Weliswaar.be, 2008).

2. Tot in de jaren 80 zegden we dat het huiselijk/partner/intrafamiliaal geweld¹ **in alle lagen van de bevolking** voorkwam en niet gebonden was aan opleiding of rijkdom. Het was geen klassen-kwestie maar een gender-kwestie. Dat staat tegenwoordig nog steeds in alle studies. Terecht. We spraken toen echter steeds over **witte vrouwen**, Vlaamse in Vlaanderen, Nederlandse in Nederland, Engelse in Engeland. Autochonen dus. Hoe het met dit type slachtoffers vandaag de dag gaat is niet in te schatten. Er is, met reden, veel belangstelling in de hulpverlening voor huiselijk geweld in gezinnen/families met een migratie-achtergrond. De statistieken zijn echter niet opgedeeld in autochtone/allochtone/religieuze achtergrond. Moeilijk evalueren op die manier, en ook moeilijk gericht helpen.

¹ Het is hier niet de plaats om aan definitie-purisme te doen. We hebben het over geslagen worden, mishandeld worden, door een partner of ex-partner, al dan niet in huis, al dan niet met klappen voor de kinderen. In de meeste gevallen gebeurt het door de man en is de vrouw (en eventueel de kinderen) het slachtoffer. Hiermee is niet ontkend dat geweld van vrouw op man in een huiselijke situatie ook bestaat. zie : <http://www.vzwzijn.be/wat-is-geweld>

Ik zou graag weten hoe het met de 'autochtone' slachtoffers gaat voor wie we het destijds opnamen. Of al de initiatieven, al de acties en al de informatie. de hogere opleiding en de empowerment van vrouwen dit type slachtoffer een beetje doen verdwijnen hebben.

3. In de vele publicaties over partnergeweld kom ik **steeds hetzelfde model** tegen: man en vrouw hebben veel **romantische verwachtingen** van een relatie, de verwachtingen worden niet ingelost, spanningen bouwen zich op, mijnheer schiet in gewelddadige actie, wonden worden verzorgd, de verzoening wordt bezegeld, de verliefdheid of liefde herneemt, de romantische verwachtingen herleven en de cyclus begint van voren af aan. Tegenwoordig kan men daar ook heel mooie figuren bij tekenen, die doen alsof huiselijk geweld en vrouwenmishandeling in privérelaties een privézaak is.

Ik geloof eerlijk gezegd niks van dit model. Ik stel vast dat hulpverleningsmodellen de plaats hebben ingenomen van analyses in verband met de plaats van mannen en vrouwen in de maatschappij, seksisme, machtsverhoudingen, de relatie tussen seks, geweld, drugs (alcohol inbegrepen) en hormonen, en in verband met ideologieën die het geweld legitimeren.

4. Er worden steeds **erg hoge cijfers** genoemd. De Raad van Europa bijvoorbeeld zegt dat 45 % van alle vrouwen geweld door mannen ondergaan hebben en dat 1 op 5 vrouwen huiselijk geweld heeft ervaren.

De hoge cijfers hangen uiteraard samen met de verschillende categorieën geweld: fysiek geweld, economisch geweld, verbaal geweld, psychologisch, emotioneel geweld, dwang (waaronder opsluiting en isolement). Het is omdat men die verschillende categorieën samenpropt dat de cijfers zo hoog zijn, en zelfs ongeloofwaardig dreigen te worden. Erin Pizzey, oprichtster van het eerste opvanghuis voor mishandelde vrouwen in West-Londen (1971) en nog steeds actief tegen huiselijk geweld: **“To say emotional abuse is as bad as violence insults every battered wife.”**

Uitgescholden of vernederd worden is erg en niemand hoeft het in een relatie te verdragen. Geen huishoudgeld krijgen of niet kunnen beschikken over het geld dat men zelf heeft verdiend is tegen elk principe van menselijke waardigheid, maar het is iets anders dan blauwe ogen en ontwrichte schouders. Onderzoekers doen er goed aan om de cijfers van de verschillende soorten geweld uit elkaar te houden, om de ernst van de fysieke pijn en het fysieke gevaar goed te laten doordringen².

5. De EU, die het motto “United in Diversity” hanteert, kijkt liever de andere kant op wanneer **de echt bestaande diversiteit** het echte leven te lastig maakt.

² In het onderzoek van 2010, uitgevoerd in opdracht van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen is dat op voorbeeldige wijze gebeurd.

Het overkoepelende Daphne-project, waarmee de EU initiatieven ondersteunt ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, heeft voor de periode 2007-2013 een budget van 116,85 miljoen euro (bovenop wat de natiestaten zelf doen). De EU-conferentie over de training van politiemensen over de relatie tussen huiselijk geweld en geestelijke gezondheid produceerde vorig jaar een 'handbook' (in zeven talen). Dat daarin zo weinig aandacht werd besteed aan allochtonen had een goede verklaring: "het is een te precair onderwerp en bovendien is de groep allochtonen in de deelnemende landen zo verschillend dat we er geen algemene aandacht kunnen aan besteden".

6. Het staat in alle teksten over huiselijk geweld: huiselijk geweld heeft **niets met religie te maken. Zelfs eengerelateerd geweld niet.** In al zijn droevigheid vind ik dit een grappig citaat: "Rob Emmers (2007) legt de basis [van eengerelateerd geweld] in het gewoonterecht. Hij richt zijn onderzoek naar eengerelateerd geweld vooral op het Midden-Oosten, namelijk Marokko, Algerije, Tunesië, Libië, Turkije, Syrië, Jordanië, Egypte, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Irak, Iran, Pakistan en Afghanistan." (Van Vossole & Gilbert 2011, p. 21). De auteurs geloven dat eengerelateerd geweld geen religieus en zeker geen typisch islamitisch verschijnsel is, ondanks dat ze zelf menen dat het vooral in die landen voorkomt en bij migranten in Europa afkomstig uit die landen. Ook in de Nederlandse Bible Belt komt immers wel eens eengerelateerd geweld voor!

Iedereen die in contact komt met (of bezorgdheid voelt voor) jonge moslima's moet deze (ondanks alles) moedige studie lezen. Leerzaam is o.a. het volgende.

- a. De kennis en wijsheid die hulpverleners normaal in hun werk hanteren kunnen zij in geval van (dreigend) eengerelateerd geweld beter vergeten. Steunen op het netwerk van de jonge vrouw, praten met de ouders, eerlijkheid, duidelijkheid, openheid, 'feiten' proberen achterhalen, voorgeschiedenis opvragen Dat blijkt zelden een goede aanpak te zijn.
- b. Empowerment van de jonge vrouwen draagt niet bij aan het verdwijnen van het probleem. Integendeel, het vergroot het gevaar in grote mate. Dat is cruciaal in het kader van preventie: de meeste elementen (westerse waarden, mondigheid, autonomie, humanisme en vrijheid van denken en spreken ...) die in ander situaties meisjes en vrouwen beschermen brengen hen in deze situatie nog meer in gevaar.
- c. Het concept 'eengerelateerd geweld' wordt door minderheidsgroepen vaak als stigmatiserend ervaren (p. 136 van het rapport).
- d. Hemeltergend is het 'respect' dat hulpverleners moeten hebben voor waarden en principes waarvoor geen respect op te brengen is. En toch moeten de hulpverleners erg behoedzaam werken aangezien levens op het spel staan, de familiebanden moeten liefst niet verbroken worden en de potentiële daders mogen niet geschouwd worden ...

Het is een **dramatische knoop** waar hulpverleners niet alleen mogen mee worden gelaten.

Veel geld, veel goede wil, veel samenwerking en uitwisseling. Maar het schiet niet op. Erger nog: er worden stappen terug gezet.

Aanbevolen:

- Definities, cijfers, projecten en nog veel meer: <http://www.vzwzijn.be/>
- De campagne van Zij-kant: <http://www.horenzienenpraten.be/>
- De website van Erin Pizzey: <http://www.erinpizzey.com>
- Dossier Intrafamiliaal geweld, bijlage bij Weliswaar 83, september-oktober 2008: <http://www.weliswaar.be>
- Documentatiecentrum RoSa: <http://www.rosadoc.be>
- Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen IGVM: <http://igvm-iefh.belgium.be/nl/>, onder Publicaties.
- Het EU-Daphne-programma: http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/daphne/index_en.htm
- Het Daphne-project over domestic violence and mental health: http://www.mhe-sme.org/our-projects/current-projects/train_improve_reduce.html
- De VN-campagne UNiTE: <http://www.un.org/en/women/endviolence/>
- UN Women – Commission on the Status of Women: <http://www.unwomen.org/how-we-work/csw/>
- Van Vossele, Anke & Gilbert, Elli (2011). Wetenschappelijk fenomeenonderzoek naar eengerelateerd geweld in België, Eindrapport. Brussel/Gent.
- Pieters, Jérôme & Italiano, Patrick & Offermans, Anne-Marie & Hellemans, Sabine (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Brussel, IGVM.